

R. OCHEȘEANU

MONEDE RARE ȘI INEDITE DIN COLECȚIILE MUZEULUI DE ARHEOLOGIE CONSTANȚA

Cîteva monede, descoperite pe teritoriul Dobrogei și intrate recent în cabinetul numismatic constănțean, prezintă din punct de vedere numismatic un deosebit interes. Din acestea, exemplarele pe care le reunim aici sînt monede rare și inedite¹, ori care, prin buna lor conservare, vin să întregescă imaginea unor monede mai de mult cunoscute în literatura numismatică.

MOESIA INFERIOR

REGII SCIȚI

Kanites.

1. Av. Capul lui Hermes cu petasos spre dr.

Rv. BAΣI, vertical dr., KANI, vertical st. Caduceu și spic aplecat spre dr.,

jos

---

¹ Am socotit inedite monedele ce nu sînt înregistrate în cataloagele uzuale, pe care le-am folosit, de regulă cele mai noi. Dăm aici și lista prescurtărilor folosite.

V. Canarache — V. Canarache, *Monedele sciților din Dobrogea*, în SCIV 1/I, 1950.

Pick — B. Pick, *Die Antiken Münzen von Dacien und Moesien*, I, 1, Berlin 1898.

B. M. C. Greek Coins 19 — *Catalogue of the Greek Coins in the British Museum*; G. F. Hill, *Lycia, Pamphylia and Pisidia*, Londra, 1873—1927.

Cohen², — H. Cohen, *Descriptions des monnaies frappées sous l'Empire Romain communément appelées médailles impériales*, ed. 2, Paris, 1880—1892.

R. I. C. — *Roman Imperial Coinage*, Londra, 1922.

Mouchmov — N. A. Mouchmov, *Monnaies et ateliers monétaires de Serdica*, Sofia, 1926.

L. R. B. C. — *Late Roman Bronze Coinage. A. D. 324—498. Part. I*, P. V. Hill, J. P. C. Kent, *The Bronze Coinage of the House of Constantine, A. D. 324—346, Part. II*, R. A. G. Carson, J. P. C. Kent, *Bronze Roman Imperial Coinage of the Later Empire, A. D. 346—498*, Londra, 1965.

D. O. W. I. — A. R. Bellinger, Ph. Grierson, *Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collection and Whittemore Collection*, Washington, I, 1966.

AE. ↑. Greut. 4,42 g. Diam. 18,5 mm. Conservare bună, puțin tocită.
V, Canarache, p. 239, No. 16 a.
Pecineaga, colecția C. Mușat².

În corpusul monedelor scitice din Dobrogea, regretatul V. Canarache a publicat pentru prima oară un exemplar asemănător aflat pe atunci în colecția sa. Pe această monedă editorul a deslușit monograma $\overline{\Gamma\Gamma}$, monogramă ce se deosebește de sigla care apare pe exemplarul din colecția C. Mușat. Pentru a stabili dacă piesa din colecția C. Mușat este cumva emisă de un alt magistrat monetar, așa cum pare a indica monograma, am examinat și moneda publicată de V. Canarache³. Această monedă prezintă o ruptură în spațiul monogramei, ruptură ce se poate vedea și pe desenul ce însoțea publicarea⁴. Însă pe monedă se păstrează și se poate observa foarte bine partea superioară a semnelor A și Λ⁵. Deci pe monedele de tipul Hermes cu petasos, emise de Kanites, nu există un magistrat $\overline{\Gamma\Gamma}$ ⁶, cele două exemplare fiind identice⁷, și emise de același magistrat monetar, a cărui siglă apare clar pe exemplarul prezentat aici⁸.

Greutatea simțitor redusă a exemplarului din colecția C. Mușat ne îndeamnă să reflectăm înainte de a putea atribui tipul Hermes monedelor de nominal mijlociu, așa cum înclina să creadă primul editor⁹.

CALLATIS

2. Av. ΑΥΤ ΚΑ ΣΕΠ/ΣΕΥΗΡΟΣ ΠΕΡ/Τ . Capul laureat spre dr.

Rv. ΚΑΜΑΤ[ ]/ΑΝΘΝ Nike, chiton și hymation, cu aripile desfăcute, merge spre dr. și ține în mîna dr. o cunună, iar mîna st. o ramură; în cîmp dr. ☉
AE. ↓. Greut. 11,19 g. Diam. 25 mm. Conservare bună, tocită.
Pick —
Medgidia, tezaur 1968¹⁰.

Exemplarul nostru prezintă unele deosebiri față de moneda publicată în S.C.N. IV, de Constantin Preda¹¹. Astfel, în legenda de pe avers, pentru

² Moneda a aparținut colecționarului C. Mușat din Pecineaga, vechi membru al Societății Numismatice Române; cf. C.N.A. XVI/1942, No. 123—124, p. 79; care a donat colecția sa Muzeului constănțean și nu Petre Mușat, așa cum greșit apare la V. Canarache, *op. cit.*, pp. 235 și 240, care publica o altă monedă scitică din aceeași colecție.

³ V. Canarache, *op. cit.*, p. 239, No. 16 a; acum în Muzeul de Arheologie Constanța, inv. V. 88470.

⁴ *Idem*, vezi desenul monedei.

⁵ Vezi Pl. I, f. 1 a.

⁶ V. Canarache, *op. cit.*, p. 240 „monograma magistratului ΠΙΟ, sub caduceu apare pentru prima oară la monedele cu Hermes“.

⁷ Există diferențe doar în ceea ce privește greutatea și grosimea rondelului.

⁸ Poate același magistrat ce apare pe monedele de la No. 2; vezi V. Canarache, *op. cit.*, p. 230.

⁹ V. Canarache, *op. cit.*, p. 240 „Modulul cu peste 21 mm și greutatea de peste 7 gr, pune acest exemplar în grupa respectivă a monedelor cu Demetra singură, Apollon și Zeus“. Moneda din col. V. Canarache are greutatea de 6,38 g și diametrul de 19 mm, vezi V. Canarache, *op. cit.*, p. 239.

¹⁰ Moneda face parte dintr-un mic tezaur descoperit la Medgidia în 1968; cf. R. Ocheșeanu, A. Dumitrașcu, *Un tezaur de la Theodosius I, descoperit la Medgidia*, în mss.

¹¹ C. Preda, *Monede rare și inedite — Histria, Callatis și Tomis — din tezaurul de la Mangalia*, în *SCN IV*, București, 1963, p. 224, No. 4.

Pertinax este folosită prescurtarea ΠΕΡ/Τ, în timp ce pe reversul monedei, zeița Nike ține și o ramură în mâna stângă, iar în câmp apare semvaloric E.

Există însă posibilitatea ca moneda ce provine din tezaurul de la Medgidia să nu fie un tip deosebit sau o variantă, ci doar un exemplar mult mai bine păstrat decât piesa aflată în tezaurul de la Mangalia ¹².

PAMPHYLIA

ASPENDUS

Macrinus

3. Av. A...M OΠ CEV ΜΑΚΡΕΙΝΟC CEΒ . Bustul radiat, drapat spre dr.

Rv. ACΠE/Ν/Δ/ΙΩΝ Două statui de cult, cu calathos și văi, stînd din față, una lingă cealaltă.

AE. ↑. Greut. 5,58 g. Diam. 20 mm. Conservare mediocră, tocită.

B.M.C. Greek Coins. 19.—

Șipote, mormîntul no. 1 ¹³.

Moneda a fost găsită într-un mormînt de sec. IV e.n., împreună cu o piesă constantiniană de tip GLORIA EXERCITUS. Dar importanța acestei monede constă, mai ales, în faptul că pentru prima oară, după știința noastră, este semnalată în Scythia Minor o piesă emisă de această cetate microasiatică ¹⁴.

IMPERIUL ROMAN

Aurelian

4. Av. IMP C. AURELIANUS PIUS F AUG. Bustul radiat, cuirasat spre dr.

Rv. RESTITUT OR-BIS. Personaj feminin spre dr., prezintă o cunună lui Aurelian, laureat, în ținută militară, care ține o sulită.

AE. 7. Greut. 4,99 g. Diam. 23 mm. Conservare foarte bună, netocită.

Cohen ²—, R.I.C. V, 1 —, Mouchmov —. Atelier

Serdica, officina I', anul 275.

Constanța, tezaur 1965 ¹⁵.

¹² Din fotografia publicată de C. Preda, *op. cit.*, p. 225, pl. I, 4, nu ne-am putut da seama dacă această monedă este identică cu aceea pe care o prezentăm aici, iar starea actuală a tezaurului, aflat în Cabinetul din Constanța, nu ne-a permis să găsim moneda descrisă de autorul sus menționat, pentru a ne putea edifica în acest mod. Ținem să menționăm că gradul de tocire a exemplarului de la Mangalia pare destul de avansat, după cît se poate desluși din fotografie.

¹³ C. Stavru, *Două morminte de epocă romană descoperite la Șipote*, comunicare ținută la sesiunea Muzeului de Arheologie Constanța din octombrie 1971.

¹⁴ Sperăm să putem publica într-un viitor apropiat catalogul monedelor grecești descoperite în Dobrogea și aflate în colecțiile Cabinetului din Constanța. Astfel ca și numismatic să putem mai bine surprinde legăturile provinciei cu lumea greco-romană.

¹⁵ Primele informații asupra tezaurului la M. Bucovală, *Repertoriu arheologic*, în *Revista Tomis*, 1966, 2, p. 18, iar mai apoi B. Mitrea, *Descoperiri în SCIV* 18, 1, 1967, p. 198, No. 48. Tezaurul se află încă în studiu și nădăduim că va vedea lumina tiparului cît de curînd.

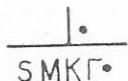
Deoarece inscripția aflată pe avers nu este menționată în nici una din lucrările pe care le-am putut consulta, socotim, cu rezervele cuvenite, că ne aflăm în prezența unei monede inedite ¹⁶.

Marca ce apare pe reversul acestei monede este folosită la Serdica în ultimul an de domnie a lui Aurelian ¹⁷. În ceea ce privește titulatura împăratului, ținem să menționăm că numai Serdica, sub Aurelian, emite monede cu legende puțin folosite, în cazul nostru, monede ce încorporează în titulatură neprescurtat pe PIUS ¹⁸. Mai târziu, sub domnia lui Florian, și mai apoi sub domnia lui Probus, găsim tot la Serdica emisiuni ce conțin în legendă pe PIUS F ¹⁹.

Această monedă, nu o putem atribui, datorită caracteristicilor ei prezentate mai sus, decât monetăriei din Serdica și ultimei emisiuni aureliene bătută în acest atelier.

Constantin I.

5. Av. CONSTAN-TINUS AUG. Capul diademat (cerculețe) spre dr.
Rv. PROVIDEN-TIAE AUGG. Poartă de castru, cu două turnuri, fără uși, deasupra stea.
AE. ↑. Greut. 3,27 g. Diam. 19 mm. Conservare foarte bună netocită
L.R.B.C. I, no. 1172. Atelier Cyzic, officina Γ, anii 324—330.
Constanța. Portul nou ²⁰.

Ceea ce interesează la această monedă este marca monetăriei, marcă care ar părea să indice o emisiune neînregistrată în ultimele cataloage.

De fapt, așa cum se observa și în R.I.C. VII, asemenea mărci sînt cunoscute pentru Cyzic și au fost consemnate de Dattari ²¹. Autorul recentului catalog le pune însă în legătură cu folosirea în atelierul din Cyzic a unor ștanțe defecte și exclude posibilitatea existenței unor emisiuni uzuale cu astfel de sigle ²².

Am descris aici această monedă deoarece prezintă o eroare neînregistrată în R.I.C. VII ²³.

¹⁶ Cf. R.I.C. V, 1, pp. 263—264, Obverse Inscriptions.

¹⁷ Cf. R.I.C. V, 1, p. 259 „In the las year of the reign KA was substituted for XXI“; și Mouchmov, *op. cit.*, p. 152, unde tipul RESTITUT ORBIS este datat în perioada III.

¹⁸ Pentru IMP AURELIANUS PIUS AUG vezi R.I.C. V, 1, p. 264 și p. 299, No. 304 precum și Mouchmov, *op. cit.*, p. 154, No. 690; iar pentru IMP AURELIANUS PIUS FEL AUG. Mouchmov, *op. cit.*, p. 152, No. 678. Cele două legende fiind folosite pentru Aurelian numai la Serdica.

¹⁹ R.I.C. V, 1, p. 366, No. 113, unde apare C M AN FLORIANUS PIUS F AUG; deși sub Gallienus această prescurtare apare la Roma, iar sub Probus este folosită la Serdica, cf. Karl Pink, *Der Aufbau der römischen Münzprägung in der Kaiserzeit, VI/I, Probus*, în N Z 1949, p. 43.

²⁰ Asupra condițiilor de descoperire vezi R. Ocheșeanu și Gh. Papuc, *Monede grecești, romane și bizantine, descoperite în Scythia Minor*, I, lot Constanța — Portul nou, în acest volum.

²¹ R.I.C. VII, p. 640, nota 3.

²² R.I.C. VII, pp. 640—41, nota 3, „With regard to the numerical strength of our material it is very difficult to accept these three marks as denoting regular issues.

²³ Elementele efigiei ne îndreptățesc să atribuim moneda numărului 1172 din L.R.B.C. I.

Iulian II

6. Av. D N FL CU IULIANUS P F AUG. Bustul cu barbă scurtă, diademat, drapat spre dr.

Rv. SPES REI-PUBLICAE, Virtus cu cască spre dr. ține glob și lance.

Г |
SMKA

AE. 7 Greut. 1,90 g. Diam. 16 mm. Conservare mediocră, puțin tocită.

Cohen² No. 51; L.R.B.C. II — Atelier Cyzic, officina A, anii 361—362.

Șipote, mormîntul nr. 2²⁴.

Această monedă nu este înregistrată în L.R.B.C. II, dar tipul era cunoscut de Cohen²⁵, iar Georg Elmer amintește monede de tipul SPES REIPUBLICAE emise la Nicomedia și Cyzic, pentru Iulian ca August²⁶.

Deoarece moneda nu este înregistrată pentru Cyzic în recenta lucrare „Late Roman Bronze Coinage” și nu pare a fi o scăpare a autorilor, fiind probabil foarte rară²⁷, credem că nu este de prisos să acordăm acestui exemplar atenția cuvenită într-un scurt comentariu numismatic.

În ceea ce privește legenda ce apare pe exemplarul nostru, într-un articol recent, J. P. C. Kent susține că monedele lui Iulian Apostatul ca Augustus la care se află în titulatură DN, au fost emise în anul 363²⁸, deși Cohen cunoștea două monede de tipul SPES REIPUBLICAE, emise oricum înaintea reformei²⁹, unde DN este încorporat în legendă³⁰.

În tratarea efigiilor monetare s-a surprins mai de mult o succesiune iconografică în ceea ce privește schimbarea fizionomiei împăratului, produsă de aspectul tot mai neingrijit al bărbii³¹. Astfel că, monede cu efigii

²⁴ Asupra condițiilor de descoperire vezi C. Stavru, *opt. cit.*

²⁵ Cohen², No. 51.

²⁶ Georg Elmer, *Die Kupfergeldreform unter Julianus Philosophus* în *Numismatische Zeitschrift*, 30, 1937, p. 20.

²⁷ Deși un exemplar de tip SPES REIPUBLICAE, Cohen² No. 48, era cunoscut de H. Cohen în Cabinet de France; iar moneda noastră are reversul tocit din batere, ceea ce ar indica un număr destul de mare de monede emise; precum și de M. Thompson, *The Athenian Agora*, II, Princeton, 1954, pentru Constantinopol, 1234 = 3monede, Nicomedia, 1239 = 2, Cyzicus 1244 = 5; din păcate publicate fără sigle. Pentru Cyzicus la Athena s-au găsit 5 monede de tipul Cohen² 51.

²⁸ J.P.C. Kent, *An Introduction to the Coinage of Julian the Apostate*, în *The Numismatic Chronicle*, 6-th series, XIX, Londra, 1959, pp. 114 și 117; și *L.R.B.C. II*, p. 42 „The bronze types SECURITAS REIPUB and VOT X MULT XX, which have exclusively this last form of legend cannot have been issued before 363”, dar în lucrarea mai sus citată J.P.C. Kent se referea numai la emisiunile de după reformă.

²⁹ G. Elmer, *op. cit.*, p. 30, care datează reforma în toamna, iarna anului 362.

³⁰ Cohen², No. 48, D N IULIANUS P F AUG, și Cohen², No. 51, D N FL CL IULIANUS P F AUG.

³¹ E. Babelon, *L'iconographie monétaire de Julien L'Apostat*, în *Revue Numismatique*, 1903, p. 142, consideră că primele monede în care Iulian apare cu barbă sînt bătute după 11 decembrie 361, astfel că moneda noastră s-ar înscrie în prima serie de efigii imperiale ale lui Iulian după revenirea oficială la paginism, părere spre care înclinăm și noi, întrucît și celelalte elemente ale monedei aflată la Șipote confirmă această ipoteză, deși Percy H. Webb, *The Coinage of the reign of Julian the Philosopher*, în *The Numismatic Chronicle and Journal of the Royal Numismatic Society*, 4-th series, No. 39, part. III, 1910, p. 241, consideră că tipul de efigii cu barbă scurtă se încadrează în clasa a II-a și cronologic în perioada II, pînă la 3 noiembrie 361 cînd moare Constantinus II, după care și Hugh Goodacre, *The Bronze Coinage of the Later Roman Empire*, p. 58, Londra, 1922.

ca aceea ce apare pe exemplarul nostru nu puteau fi bătute decît la începutul domniei lui Iulian.

Important însă pentru stabilirea momentului emisiunii este reversul și în special sigla monetăriei, care indică atelierul din Cyzic. Iulian nu putea emite monedă în atelierele din Constantinopol, Cyzic sau Nicomedia, decît după moartea unchiului său și intrarea sa în capitală³²; astfel de monede nu puteau fi emise decît după 11 decembrie 361³³, sau cel mai devreme, după 3 noiembrie 361³⁴. De asemenea și efigia ne indică o dată spre începutul domniei sale. Oricum, monede de acest tip nu puteau depăși data reformei monetare din toamna anului 362³⁵, iar efigiile cu barbă scurtă decît înaintea sosirii la Antiochia, unde efigiile create în acest atelier prezintă pe împărat cu barba foarte mare³⁶. În același sens se pronunță și G. Elmer, care data emisiunile de tipul SPES REIPUBLICAE de la Cyzic și Nicomedia în iarna lui 361—362³⁷, emisiuni pe care autorul sus menționat le considera însă hibride, părere pe care noi nu o împărtășim³⁸.

IMPERIUL BIZANTIN

Iustin II

7. Av. D N I-USTI-NUS P P AUI. Bustul din față, în cuirasă, cască cu panaș și diademă cu pendilla. În mîna dr. glob cu Victoria care îl încununează, pe umărul stîng scut cu călăreț.

Rv. VICTORI-A AUGGG Constanopolis așezată, cu capul spre dr., cu cască, tunică și mantie, pe umărul dr. aegis. Cu mîna dr. se sprijină de o sulită, în st. glob; în cîmp st. stea. În exergă O B

³² G. Elmer, *op. cit.*, p. 28.

³³ E. Babelon, *loc. cit.*

³⁴ Oricum nu înaintea acestei date, cum înclina a crede Percy H. Weeb, vezi nota 31, deoarece, Iulian, pînă la moartea unchiului său, nu putea avea acces la monetăriile din Cyzic și Nicomedia, aflate pînă la 3 noiembrie 361 sub controlul lui Constantinus II.

³⁵ După reformă, vezi nota 29, la Cyzic se emit numai monede de tipurile SECURITAS REIPUB și VOT X MULT XX, cf. *L.R.B.C.* II, p. 97, Nos. 2508—2512.

³⁶ E. Babelon, *op. cit.*, p. 145, Percy H. Webb, *op. cit.*, p. 241 și J.P.C. Kent, *op. cit.*, p. 113, Iulian rămîne la Constantinopol pînă la 12 mai 362 (ultima lege semnată la Constantinopol), după care își mută reședința la Antiochia, unde se afla deja la 28 iulie 362 (cînd semnează prima lege la Antiochia).

³⁷ G. Elmer, *op. cit.*, p. 28.

³⁸ G. Elmer, *op. cit.*, p. 29. Tinem să atragem atenția că sigla monetară ce apare pe acest exemplar nu a fost folosită la Cyzic între anii 355—361. Această marcă a fost folosită numai în perioada 351—354, pentru tipul FEL TEMP REPARATIO; cf. *L.R.B.C.* II, p. 96, Nos. 2486—2487. Nu cunoaștem nici o monedă de la Constantinus II de tipul SPES REIPUBLICAE cu această siglă, bătută la Cyzic, și nu trebuie uitat că, totuși, Iulian a continuat să emită monedă de acest tip în monetăriile din Occident în anul 361. Aversul a fost pregătit pentru Iulian ca Augustus, gravorul redînd întocmai fizionomia împăratului la începutul domniei sale, iar tipul de revers putea fi folosit pînă la reformă, cînd monedele de nominal AE 4 nu mai sînt emise. Astfel că nu sînt condiții pentru a socoti aceste monede hibride.

1

1a

2

PLAȘA I

3

4

5

PLAȘA II

6

7

8

PLAȘA III

AV 4. Greut. 4,120 g. Diam. 19,5 mm. Conservare bună, puțin tocită.
Valoarea 22 silique, atelier Antiochia, anii 365—378.
D.O.W. I. No. 138.
Tropaeum Traiani³⁹.

Exemplarul nostru este identic cu cel publicat de A. R. Bellinger în D.O.W.I., cu deosebire că în cîmp stînga apare o stea. Acest simbol își găsește explicația prin buna conservare a monedei găsite la Adamclisi. Din fotografia publicată de autorii catalogului⁴⁰ se observă clar că exemplarul de la Dumbarton este tocit tocmai în această zonă, unde putem acum distinge prezența aceluiași simbol.

8. Av. ...—NUS P P AU. Iustin la st. și Sofia la dr., cu nimb, stau pe tron. Iustin ține în mîna dr. glob cruciger, Sofia ține sceptrul.

Rv. M, deasupra Chi-Ro, în st. ANNO, în dr. $\text{C}||$, dedesubt E ; în exergă CON. AE. K . Greut. 14,30 g. Diam. 30 mm. Conservare bună, tocită. Valoare M = 40 nummia, atelier Constantinopol, officina E. anul $\text{C}||$ = 572/3.

D.O.W. I —; vezi p. 210, tip No. 35.
Tropaeum Traiani⁴¹.

Pentru officina E, în care a fost bătută moneda, A. R. Bellinger cunoaște exemplare din anul 572/3 doar pentru tipul D.O.W. I, No. 34⁴².

MONNAIES RARES ET INÉDITES DANS LES COLLECTIONS DU MUSÉE D'ARCHÉOLOGIE DE CONSTANTZA

Résumé

L'auteur présente 8 monnaies rares et inédites, découvertes sur le territoire de la Dobroudja.

Sur la monnaie no 1, frappée par le roi scythe Kanites (V. Canarache 16 a), on lit le sigle du magistrat monétaire et non pas comme le premier éditeur avait lu sur une monnaie moins bien conservée.

La monnaie no 2 est une monnaie inédite, frappée par la ville de Callatis, sous Septimius Severus.

La monnaie no 3, frappée par Aspendus, sous Macrinus, est inédite, par rapport à BMC Greek Coins 19, une monnaie de cette ville étant attestée pour la première fois sur le territoire de la Dobroudja.

La monnaie no 4 est une pièce inédite d'Aurélien, frappée à Serdica et inédite par rapport à RIC V, 1 et Mouchmov.

La monnaie no 5 présente une erreur de matrice, qui affecte le sigle du centre de la fabrication, erreur qui n'est pas enregistrée parmi les erreurs des sigles monétaires, présentées dans RIC VII pour Cyzic.

La monnaie no 6 est frappée par Julien le Philosophe à Cyzic et appartient au type Cohen² 51, mais elle n'est pas enregistrée dans le LRBC, quoique des exemplaires de ce type fussent mentionnés par G. Elmer et eussent été trouvés en grand nombre dans les fouilles sur l'Agora d'Athènes.

³⁹ Moneda a fost găsită de Ursoi Gherghina din Adamclisi, în zona extramurană de sud a cetății.

⁴⁰ Cf. D.O.W. I, Pl. LVI, Antiochia, AU. 138.

⁴¹ Moneda a fost descoperită de colegul C. Scorpan, căruia îi mulțumim și pe această cale, în sectorul C, secțiunea 19, caroul 9, pe nivelul I.

⁴² Vezi D.O.W. I, p. 210, No. 34 e.

La monnaie no 7, en or, frappée par Justin II à Antioche, appartient au type DOW I, no 138; étant mieux conservée que l'exemplaire de Dumbarton, elle complète l'image du revers.

La monnaie no 8 est un follis frappe par Justin II à Constantinople, pour l'année 572/3, du type DOW I, no 35, mais dans l'officina E, pour laquelle on ne connaissait aucun exemplaire jusqu'à présent.

SELTENE UND UNEDIERTE MÜNZEN IN DEN SAMMLUNGEN DES ARCHÄOLOGISCHEN MUSEUMS CONSTANȚA

Zusammenfassung

Der Verfasser stellt 8 seltene und unedierte, auf dem Gebiet der Dobrudscha entdeckte Münzen dar.

Auf Münze Nr. 1 die vom Skythenkönig Kantes ausgegeben wurde, und dem Typus V. Canarache 16 a angehört, befindet sich das Münzzeichen des Münzherrn und nicht wie es der erste Verfasser auf einer schwächer erhaltenen Münze gesehen hat.

Münze Nr. 2 ist eine unedierte von der Stadt Callatis unter Septimius Severus ausgegebene Münze.

Münze Nr. 3, die von Aspendus unter Macrinus ausgegeben wurde, ist im Vergleich zu MBC Greek Coins 19 unedierte; eine Münze dieser Stadt ist zum erstenmal auf dem Gebiet der Dobrudscha beglaubigt.

Münze Nr. 4 ist ein unedierte Exemplar von Aurelianus, herausgegeben in Serdica und im Vergleich zu RIC V, 1 und Mouchmov unedierte.

Münze Nr. 5 weist einen Prägstempelfehler auf, der das Münzzeichen der Münzstätte beeinträchtigt, und der in den Fehlern der Münzstempel, die in RIC VII für Kyzikos angeführt sind, nicht registriert ist.

Münze Nr. 6 ist von Julianus dem Philosophen in Kyzikos ausgegeben vom Typus Cohen² 51, aber im Vergleich zu LRBC unedierte, obwohl die Exemplare dieses Typs von G. Elmer erwähnt werden und in großer Anzahl bei den Grabungsarbeiten auf der Agora von Athen zum Vorschein kamen.

Münze Tr. 7 ist eine Goldmünze, ausgegeben von Justinus II., in Antiochien, vom Typus DOW I, Nr. 138, die aber besser erhalten als das Exemplar von Dumbarton, die Darstellung auf der Rückseite ergänzt.

Münze Nr. 8, ein Follis von Justinus II. in Constantinopoli herausgegeben, für das Jahr 572/3 vom Typus DOW I, Nr. 35, aber in der Werkstätte E, für die bis zur Zeit keine Exemplare bekannt waren.